

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่มีผลการประเมินระดับดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร

1.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่มีผลการประเมินระดับดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร

1.1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่มีผลการประเมินระดับดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีการวิจัยดังนี้

1.2.1 ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร จำนวน 217 แห่ง

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาจำนวน 139 แห่ง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเคริจซ์และมอร์แกน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 139 คน และครูกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สถานศึกษาละ 2-3 คน จำนวน 416 คน รวมทั้งสิ้น 555 คน

1.2.3 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ ถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 41 ข้อ ถามระดับการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยทุกข้อคำถาม (ตอนที่ 2) มีค่า Item Total Correlation ตั้งแต่ .70 - .90 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .98

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยไปยังผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกสกร โดยส่งแบบสอบถาม ไปให้กลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมดจำนวน 555 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น 555 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการถดถอยพหุคูณ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกสกร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกสกร รวมทั้งสิ้นจำนวน 681 แห่ง มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกได้ระดับดี มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.57 ขึ้นไปและไม่มีความมาตรฐานโดยอยู่ในระดับปรับปรุง มีจำนวนทั้งสิ้น 217 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 31.86

1.3.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกสกร โดยรวมพบว่า ปัจจัยด้านคน ด้านระบบและด้านการจัดการ ทุกปัจจัยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ส่วนปัจจัยย่อย ได้แก่ ภาวะผู้นำ ทักษะคิดและทักษะ ทีมงาน แผนปฏิบัติการระบบการดำเนินงาน ขอบข่ายความรับผิดชอบ การสื่อสาร การกำกับติดตามและความร่วมมือของทุกคนโดยรวม พบว่า ทุกปัจจัยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กัน ดังนี้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคนกับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($R = .690$)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการจัดการกับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($R = .638$) และ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ด้านระบบกับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($R = .586$)

1.3.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ปัจจัยด้านคน สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ และในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.695 + .245 X_1$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = .690 Z_{x_1}$$

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยด้านคน เท่ากับ .690 ประสิทธิภาพการทำนาย ร้อยละ 47.20 และความคลาดเคลื่อนในการทำนาย เท่ากับ .094

ส่วนปัจจัยย่อยที่ร่วมกันส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ภาวะผู้นำ ระบบการดำเนินงานและความร่วมมือของทุกคน ส่วนความสัมพันธ์ทางลบ ได้แก่ ขอบข่ายความรับผิดชอบ สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ และในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.739 + .185 X_{11} + .079 X_{22} - .115 X_{23} + .087 X_{33}$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = .562 Z_{x_{11}} + .239 Z_{x_{22}} - .321 Z_{x_{23}} + .259 Z_{x_{33}}$$

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ ด้านภาวะผู้นำ ด้านระบบ ด้านขอบข่ายความรับผิดชอบและด้านความร่วมมือของทุกคนเท่ากับ .746 ประสิทธิภาพการทำนาย ร้อยละ 54.30 และความคลาดเคลื่อนในการทำนาย เท่ากับ .928

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร มีประเด็นสามารถนำไปอภิปราย ได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ทุกปัจจัยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้นำในการบริหารจัดการคุณภาพ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำงานเป็นทีม สร้างความตระหนักและความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ทีมงาน จัดระบบหรือขั้นตอนการทำงานที่ดี มีการกำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน สื่อสารทางบวก กำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทำให้บรรลุผลการประเมินคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 7) ได้เสนอปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพได้แก่ คน ระบบและการจัดการ โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการคุณภาพ มีการส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้ครูทำงานเป็นทีมและสร้างภาวะผู้นำในงานหรือตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดกับครูด้วย การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพต้องมีระบบที่มีขั้นตอน วิธีการมาตรฐานและวิธีการบันทึกที่ชัดเจน โดยครูทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมและรับรู้เห็นพ้องต้องกันที่จะทำตามระบบ และสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2544 : 107) ที่ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา และต้องเริ่มต้นที่ผู้บริหารสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 61) ได้เสนอว่า ภาวะผู้นำและความตระหนักของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าจะใช้ระบบประกันคุณภาพภายในแบบใดก็ตาม ถ้าจะให้สำเร็จผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญเข้ามาบริหารจัดการและมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นและคอยติดตาม กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นในการดำเนินการประกันคุณภาพให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ภาวะผู้นำในการเตรียมการ การดำเนินการประกันคุณภาพและการรายงานผล โดยผู้บริหารจะต้องมีความมุ่งมั่นทุ่มเทและจริงจังต่อการทำงานมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีทักษะในการบริหาร โดยการพัฒนาบุคลากร จัดระบบการทำงานที่มีขั้นตอน วิธีการมาตรฐานและการบันทึกที่ชัดเจน โดยระบบการทำงานต้องเขียนขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในโรงเรียน

และทุกคนรับรู้ เห็นพ้องต้องกันที่จะทำตามระบบนี้ และต้องมีการบริหารจัดการและการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องสม่ำเสมอตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อรายงานความก้าวหน้างานที่ทำไปแล้วและช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป

สำหรับปัจจัยย่อยในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกสศท. จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยย่อยในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทุกปัจจัยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ภาวะผู้นำ ขอบข่ายความรับผิดชอบ แผนปฏิบัติการ ความร่วมมือของทุกคน ทักษะและทักษะ การสื่อสาร ทีมทำงาน ระบบการดำเนินงาน และการกำกับติดตาม อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้ภาวะผู้นำในการนำพาการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยการพัฒนานุเคราะห์ ให้มีทักษะและทักษะในการดำเนินงาน การทำงานเป็นทีม จัดระบบการดำเนินงาน กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของแต่ละคนและมีการบริหารจัดการโดยการวางแผน และการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องสม่ำเสมอตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อรายงานความก้าวหน้าของงานที่ทำไปแล้วและช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 61 - 63) ได้เสนอยุทธศาสตร์ ความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม การกำหนดผู้รับผิดชอบ การวางแผนและการกำกับดูแลและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นยุทธศาสตร์ ความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะภาวะผู้นำและความตระหนักของผู้บริหาร เป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขที่สำคัญ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จไม่ว่าจะใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในแบบใดก็ตาม ถ้าจะทำให้สำเร็จผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญเข้ามาบริหารจัดการ และมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นและคอยติดตาม กำกับ ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน ให้มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 :17) ได้เสนอแนวคิดปัจจัยการประกันคุณภาพว่า มีด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีม การกำหนดผู้รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยชี้สภาพความสำเร็จของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวาณิช (2543 :97) กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพ ขึ้นอยู่กับตัวแปรผู้บริหาร การร่วมกันทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ผลการวิจัยของเรืองเดช เฟื่องจันทร์ (2546 : 90) ยังพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก มีการส่งเสริมให้บุคลากรร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน การทำงานเป็นทีม ดังนั้นในการดำเนินการประกันคุณภาพให้ประสบผลสำเร็จผู้บริหารสถานศึกษา ต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนานุเคราะห์ ส่งเสริมสนับสนุน

และประสานให้ครูมีการทำงานเป็นทีม จัดระบบหรือขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน กำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของแต่ละคนไว้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน เมื่อลงมือปฏิบัติและมีการบริหารจัดการที่ดี โดยมีการสื่อสารทุกคนในสถานศึกษา ให้เข้าใจตรงกันและเป็นการสื่อสารทางบวกเพื่อสร้างพลังร่วมในการทำงานตามระบบ มีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อรายงานความก้าวหน้างานที่ทำไปแล้วและช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป นอกจากนี้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดความร่วมมือ เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนร่วมรับรู้ ยอมรับลงมือตามขั้นตอนและกระบวนการของระบบอย่างจริงจัง ตั้งแต่ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบและร่วมกันปรับปรุง เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ จะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาต่อไป

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ในสถานศึกษากับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์ทางบวก อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ปัจจัยด้านคนและปัจจัยด้านการจัดการมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการ การวางแผนและการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการประกันคุณภาพการศึกษา มีการทำงานเป็นทีม ร่วมใจร่วมคิด ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ ผลของการกระทำและมุ่งไปสู่เป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพ ทำให้การประเมินคุณภาพบรรลุผล โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการชี้นำ กำหนดทิศทางการพัฒนา เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนและเสริมสร้างพลังร่วมในการทำงานให้ทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 7) ได้เสนอปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพได้แก่ คน ระบบและการจัดการ โดยจุดเน้นอยู่ที่คน โรงเรียนประกอบไปด้วยคนที่มีทัศนคติ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่ต่างกัน ดังนั้นการสื่อสาร การพัฒนาองค์กรจึงเป็นการกระตุ้นให้คนในองค์กรคิดและสื่อสารออกมา เกี่ยวกับงานที่จะปฏิบัติไปสู่การเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ที่จะพัฒนาองค์กรและสอดคล้องกับวรินทร์ สีนสูงสุด (2543 :188) กล่าวว่าปัจจัยหลักที่จะส่งผลต่อคุณภาพคือ บุคลากร การจัดการบริหารและยังสอดคล้องกับฮาร์เปอร์ (1999 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาพบว่า ผู้อำนวยการมีความสำคัญในการประสานงานของคณะกรรมการทั่วไป ดังนั้นในการดำเนินการ

ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการวางแผนพัฒนาบุคลากรก่อน เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดี โดยการสร้างความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการจัดฝึกอบรม การศึกษาคูณาน การสื่อสารรูปแบบต่างๆ การทำงานเป็นทีม หลังจากนั้นจึงสำรวจระบบงานและทำการปรับปรุงระบบงานโดยการศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบัน กำหนดยุทธศาสตร์โรงเรียน วางระบบที่เป็นจุดเน้น ทำตามระบบ ประเมินระบบ ปรับปรุงระบบและธำรงรักษาระบบที่ปรับปรุงไว้และร่วมกันวางระบบอื่นต่อไป เมื่อทุกระบบมีความเข้มแข็ง การประกันคุณภาพภายในก็มีความเข้มแข็งไปด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยย่อยในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษากับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนกร พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำในการบริหาร การดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยการพัฒนาบุคลากร ทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน และผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ รัตนดิยา (2549 :106) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับเก็จกนก เอื้อวงศ์ (2546 : 346) ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการดำเนินการ ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำได้แก่ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นทุ่มเทและจริงจังต่อการทำงาน ผู้บริหารมีความสนใจใฝ่เรียนรู้ และมีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารมีการบริหารที่เข้มงวดเคร่งครัดต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและผู้บริหารมีทักษะในการบริหารและปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ ครูมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ครูมีความสนใจใฝ่เรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีในการพัฒนางาน และยังสอดคล้องกับแอทเทรีย (1999 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลกระทบของการประกันคุณภาพ ในทัศนคติของครูในโรงเรียนของรัฐในซีกาโกพบว่า การประกันคุณภาพมีผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติของครู ในการพัฒนาโรงเรียน ดังนั้นในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นในการ

ทำงานและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง มีทักษะการบริหาร ในการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา จึงควรเริ่มที่การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจ มีทักษะและ พัฒนาเจตคติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการจัดฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสื่อสาร รูปแบบต่างๆ การทำงาน เป็นทีมและสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และให้ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตั้งแต่การร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ เช่น การมี ส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ร่วมกันดำเนินการตามแผน ร่วมกันติดตามประเมินผล เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ต่อจากนั้นจึงพัฒนาระบบการดำเนินงานหรือขั้นตอนในการทำงาน โดยการออกแบบ ระบบให้มีขั้นตอนการทำงานเป็นที่ยอมรับและรับรู้ร่วมกันทั้งสถานศึกษา โดยเกิดจากการมี ส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคลากรภายในที่จะต้องร่วมมือกัน ปฏิบัติงานต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน และเป็นกระบวนการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งสถานศึกษา

2.3 ปัจจัยการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร ปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านคน ปัจจัยด้านระบบ และปัจจัย ด้านการจัดการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร คือ ปัจจัยด้านคน อาจเป็นเพราะว่า คนเป็นกลจักรสำคัญโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งมั่นและจริงจังต่อการทำงานเป็นปัจจัย ส่งเสริมสนับสนุนประสานงานให้ครูทำงานเป็นทีม ช่วยกันทำและพัฒนาปรับปรุงระบบให้ดีขึ้น ทำให้การทำงานเป็นทีมมีความเข้มแข็งและยั่งยืน จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผล สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบัน วิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 7) ได้เสนอปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพได้แก่ คน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ คุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้ครูมีการทำงานเป็นทีม และสร้างภาวะผู้นำในงาน หรือตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดกับครูด้วยและสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2544 : 107) ที่ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา และต้องเริ่มต้น ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและยังสอดคล้องกับเก็จกนก เอื้อวงศ์ (2546 : 346) ได้ศึกษาปัจจัย ที่ส่งเสริมต่อการดำเนินการ ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและปัจจัยด้าน บุคลากร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำได้แก่ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นทุ่มเทและจริงจังต่อการทำงาน ผู้บริหาร มีความสนใจใฝ่เรียนรู้และมีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารใช้การบริหารแบบ

มีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้นักวิชาการในโรงเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการบริหารที่เข้มงวดเคร่งครัดต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและผู้บริหารมีทักษะในการบริหารส่วนปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ ครูมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ครูมีความสนใจใฝ่เรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ครูเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคนเป็นปัจจัยการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษา ดังนั้นในการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญแก่บุคลากร โดยการพัฒนาบุคลากร สนับสนุนบุคลากรในการทำงาน ให้กำลังใจ นิเทศกำกับติดตาม จะทำให้นักวิชาการรู้สึกอบอุ่นและมีกำลังใจในการทำงาน อีกทั้งยังเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ผู้บริหารควรเข้าใจ ในกระบวนการดำเนินการ รู้จักกระจายงานให้นักวิชาการทำงานอย่างทั่วถึง มีการทำงานเป็นทีมและเป็นที่ปรึกษาสามารถให้คำแนะนำได้เพื่อให้นักวิชาการมีความมั่นใจในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ส่วนปัจจัยย่อยการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร พบว่า มีปัจจัยย่อยจำนวน 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร ได้แก่ ภาวะผู้นำ ระบบการดำเนินงาน ขอบข่ายความรับผิดชอบและความร่วมมือของทุกคน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดระบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดขอบข่ายงานที่จะปฏิบัติและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ทำให้การประเมินคุณภาพการศึกษابرรุดมาตรฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2547 : 7) ได้เสนอปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาว่า ปัจจัยความสำเร็จในการประกันคุณภาพได้แก่ คน ระบบ และการจัดการ และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2453 : 61 - 63) ได้เสนอยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้แก่ ภาวะผู้นำ การกำหนดผู้รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมผู้ที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของทศนีย์ หมูคำ (2547 : 103) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ดังนั้นในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแกนนำหลักในการบริหารและดำเนินการ ร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยผลักดันส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้นักวิชาการภายในสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอกมาร่วมกันทำงานเป็นทีม

เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินตนเองและการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งการกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายงานให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่ชัดเจน เพื่อเป็นตัวกลางในการประสาน กำกับ ดูแล ให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการดำเนินงานให้เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ปัจจัยย่อยด้านขอบข่ายความรับผิดชอบกับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางลบ ดังนั้นในการแต่งตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ไม่ควรเน้นที่ตัวบุคคลที่ชัดเจนมากเกินไป แต่ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน การทำงานเป็นทีม ทีมทำงานที่สามารถทำงานและประสานงานกับทีมอื่นๆ และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ ตลอดจนการยอมรับจากคณะครูในสถานศึกษา จึงจะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาประสบผลสำเร็จ

3. ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านคน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษา และมีความสัมพันธ์กันสูงระหว่างปัจจัยด้านคน ระบบและการจัดการ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการ โดยเฉพาะการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาและมีบทบาทดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มีความมุ่งมั่นและจริงจังในการทำงาน มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดความร่วมมือในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ทุกคนที่เกี่ยวข้อง

ร่วมรับรู้ ขอมรับ และลงมือทำตามขั้นตอนการดำเนินงานอย่างจริงจังจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง ดังนั้นหากต้องการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ควรเริ่มพัฒนาที่คนก่อนโดยการประชุมชี้แจง การจัดฝึกอบรม การสื่อสารรูปแบบต่างๆ การทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรมีทัศนคติ ทักษะและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากนั้นจึงดำเนินการวางระบบหรือขั้นตอนในการพัฒนาคุณภาพ โดยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือโครงการ มีคำสั่งมอบหมายงานและกำหนดขอบข่ายงาน ให้บุคลากรปฏิบัติที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข

2) คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาตนเอง โดยการเข้าร่วมประชุมอบรม ศึกษาดูงานสถานศึกษาอื่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงาน ศึกษาเอกสาร ปรึกษาหารือกับผู้รู้ และควรมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ตนเองมีส่วนร่วมหรือรับผิดชอบ โดยมีบทบาทในการร่วมวางแผน ร่วมลงมือทำ ร่วมประเมินผลและร่วมปรับปรุงพัฒนาระบบหรือขั้นตอนการทำงานให้ดีขึ้น

3) การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ควรมีระบบการจัดการความรู้ภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ โดยการนิเทศ กำกับติดตาม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อให้บุคลากรนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

3.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การพัฒนาบุคลากร ควรมีการจัดประชุมอบรมหรือสัมมนา การศึกษาดูงาน เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

2) การนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน ควรมีการนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามระยะเวลาที่กำหนด และจัดเป็นระบบสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศผลการประเมินรอบแรกไว้เปรียบเทียบกับผลการประเมินรอบที่สอง

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพ การศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่บรรลุผลการประเมินคุณภาพ ภายนอก ว่ามีปัจจัยหรือการปฏิบัติเป็นอย่างไร มีมาตรฐานใดบ้างที่ไม่บรรลุผลการประเมิน